

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Τεύχος 25,
Ιούλιος-Αύγουστος-Σεπτέμβριος '91

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ / ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Το Μ.Γ.Φ.Ι. ανέλαβε τη δημιουργία Κέντρου Βιοτόπων / Υγροτόπων το οποίο έχει ως στόχο τη διαχείριση και προστασία των ελληνικών Βιοτόπων. Το έργο αυτό, προέρχεται από το πρόγραμμα Α.ΣΕ της ΧΙ Γενικής Διεύθυνσης της Κοινότητας και βρίσκεται συμπαραστάτη το ΥΠΕΧΩΔΕ και την WWF.

Πρέπει να υπογραμμίσουμε τη σημασία του κέντρου αυτού γιατί για πρώτη φορά δημιουργείται κεντρικός φορέας διαχείρισης των σοβαρά απειλούμενων βιοτόπων στην Ελλάδα.

Το Μουσείο, αφού συγχροτήσει συμβουλευτική επιτροπή από ξένους και Έλληνες ειδικούς στα θέματα υγροτόπων, θα προχωρήσει στην πρώτη φάση του Προγράμματος που είναι η διαδικασία καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης των υγροτόπων με κύρια έμφαση

Φωτ.: Κ. Ρούπης

στους υγροτόπους που προστατεύονται από το ειδικό καθεστώς της Συνθήκης Ραμσάρ.

Παράλληλα με τις ενέργειες της συμβουλευτικής Επιτροπής των ειδικών θα ξεκινήσει

εκστρατεία ενημέρωσης και καλής γειτονίας του Κέντρου σε τοπικό επίπεδο καθώς και εκστρατεία πληροφόρησης του ευρύτερου κοινού για την ίδρυση και σημασία του Κέντρου σε εθνική κλίμακα.

Ορεινές κτηνοτροφικές κοινότητες

[Απόσπασμα από διάλεξη που δόθηκε στο Τσεπέλοβο τον Αύγουστο του 1987]

ΒΑΣΙΛΗ ΝΙΤΣΙΑΚΟΥ

Λέκτορα Κοινωνικής Λαογραφίας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

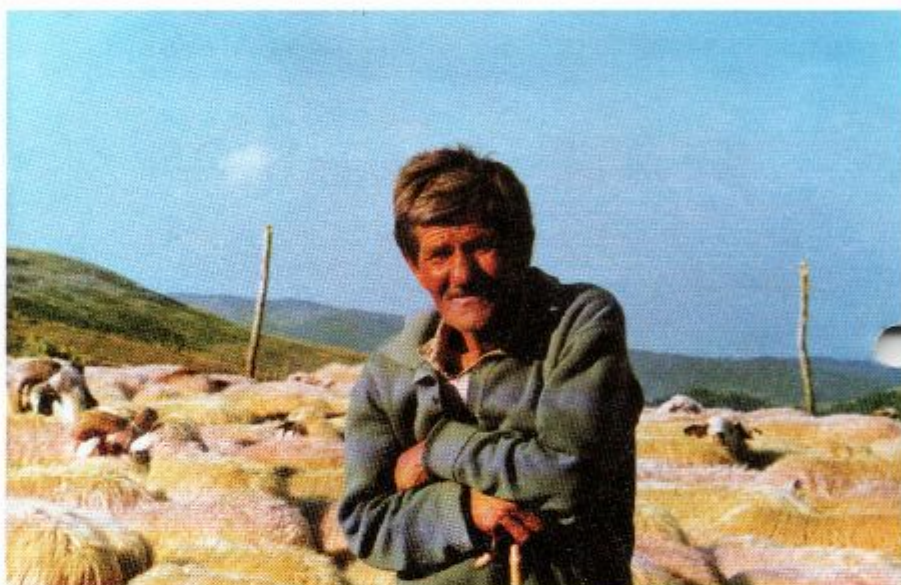
Η κτηνοτροφία αποτελούσε ανέκαθεν σημαντικό τομέα της οικονομίας μας. Οι γεωμορφολογικές και κλιματικές συνθήκες υπαγόρευσαν από πολύ παλιά έναν συγκεκριμένο κτηνοτροφικό τρόπο ζωής. Είναι γνωστό το μοτίβο μετακίνησης με τα δυο χρονικά ορόσημα του Αι-Γιώργη για το ανέβασμα στα βουνά και του Αι-Δημήτρη για το κατέβασμα στα χειμαδιά.

Η κτηνοτροφία στην Ελλάδα, όπως και αλλού, έχει ιστορικά συνυπάρξει με τη γεωργία σε μια σχέση συμπληρωματικής αντιθετικότητας. Η συμπληρωματικότητα συνίσταται στις πολλαπλές συναλλαγές ανάμεσα στους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους και η αντιθετικότητα σ' έναν διαρκή ανταγωνισμό για τη χρήση της διαθέσιμης γης.

Συγκεκριμένοι κοινωνικοοικονομικοί σχηματισμοί στη γεωργία αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους κτηνοτροφικούς σχηματισμούς. Χαρακτηριστικά είναι εδώ τα παραδείγματα του τσιφλικιού και του τσελιγκάτου. Τα τσελιγκάτα, κτηνοτροφικές παραγωγικές κοινοπραξίες που διατηρήθηκαν ως το μεσοπόλεμο, λειτούργησαν σε άμεση σχέση με τα τσιφλίκια. Με δυο λόγια, τα τσελιγκάτα ξεχειμάζουν στα πεδινά και χρησιμοποιούν ως χειμερινά βοσκοτόπια εκτάσεις τσιφλικιών που αφήνονται ακαλλιέργητες.

Η αγροτική μεταρρύθμιση, που ξεκίνησε το 1917 και ουσιαστικά δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί, με την κατάρτιση του τσιφλικιού, την απαλλοτρίωση της γης και τη διαμοίρασή της στους αγρότες σε μικρούς κλήρους, οδήγησε αυτόματα στην παρακμή και διάλυση του τσελιγκάτου. Με την καθιέρωση του μικρού οικογενειακού γεωργικού κλήρου καθιερώνεται σταδιακά και στην κτηνοτροφία η οικογενειακή κτηνοτροφική μονάδα. Αυτή η κατάσταση συνεχίζεται ως σήμερα.

Το πέρασμα από την εκτατική στην εντατική καλλιέργεια και η επέκταση των καλλιεργητών σε προηγούμενες χέρσες εκτάσεις δημιούργησαν αζεπέραστα προβλήματα στην κτηνοτροφία. Πρώτα πρώτα η εντατική καλλιέργεια της στέρσης χειμερινά λιβάδια. Ύστερα η επέκταση των καλλιεργειών δημιούργησε και στενότητα βοσκοτόπων και προβλήματα στη μετακίνηση των κοπαδιών. Η απάντηση

Φωτ.: Β. Νιτσιακού

ήταν η ενσταβλισμένη κτηνοτροφία και η εκμηχάνιση. Οι κτηνοτρόφοι θα υιοθετήσουν σταδιακά τους στάβλους για ξεχειμάσμα και τη μετακίνηση με φορτηγά αυτοκίνητα (όσοι θα συνεχίσουν βέβαια να είναι κτηνοτρόφοι γιατί με τις μεταρρυθμίσεις πολλοί μετατράπηκαν σε γεωργούς αποκτώντας κάποιο κλήρο, οπότε στατικοποιήθηκαν). Η επίδραση λοιπόν της κρατικής γεωργικής πολιτικής είναι άμεση για την κτηνοτροφία.

Ως εδώ έχουμε αναδείξει βασικό συντελεστή της πορείας της κτηνοτροφίας τον παράγοντα γη, βοσκοτόπι. Αναφερθήκαμε κυρίως στα πεδινά βοσκοτόπια που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπάλης ανάμεσα στους κτηνοτρόφους και τους γεωργούς ανά τους αιώνες. Υπάρχουν όμως και τα ορεινά βοσκοτόπια όπου ξεκαλοκαιριάζουν τα κοπάδια, με τα οποία συνδέεται άμεσα και το ζήτημα των δασών. Τα δάση καλύπτουν σημαντικές εκτάσεις ορεινών περιοχών και η παρουσία τους είναι φαινομενικά ασύμφορη για τους κτηνοτρόφους γιατί απλώς σκεπάζουν τόπο που θα μπορούσε να έχει χορτοφυιά. Οι κτηνοτρόφοι έχουν ανάγκη από γυμνές εκτάσεις για τα πρόβατα και θαμνώδεις για τα γίδια. Κατ' αυτή τη λογική εξηγείται η υποτιθέμενη καταστροφική συμπεριφορά των κτηνοτρόφων απέναντι στα δάση.

Όμως τα πράγματα δεν είναι έτσι. Όταν μιλάμε για τη σχέση του κτηνοτρόφου με το δάσος θα πρέπει να την εντάσσουμε στο γενικότερο θέμα της διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος στο πλαίσιο των ισορροπιών που δημιουργούνται κατά τον αγώνα για την επιβίωση. Το θέμα της διαχείρισης του περιβάλλοντος με τη σειρά του δεν μπορεί παρά να εξετάζεται σε συνάρτηση με τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές δομές των κοινοτήτων. Αυτές οι δομές ασφαλώς σ' ένα σύγχρονο συγκεντρωτικό κράτος δεν μένουν ανεπηρέαστες από τη γενικότερη κοινωνική, οικονομική και πολιτική οργάνωση της ευρύτερης κοινωνίας.

Μια βασική συνέπεια της ενσωμάτωσης των κτηνοτροφικών ορεινών κοινοτήτων στην εθνική αγορά και στο κεφαλαιοκρατικό σύστημα ήταν η απώλεια κάθε ίχνους αυτονομίας και αυτοδιαχείρισης και η καταχρεούργηση των τοπικών μικροπολιτισμών. Η φαινομενική αδιαφορία ή και εχθρότητα των κτηνοτρόφων προς τον βασικό πλούτο είναι απόρροια της αναγκαστικής αποξένωσής τους από τα οικοσυστήματα που παραδοσιακά αυτοδιαχειρίζονται εξαιτίας της άστοχης παρέμβασης του κράτους. Η παρουσία του τελευταίου υπήρξε ύποπτη και μισητή για τους

ανθρώπους της περιφέρειας.

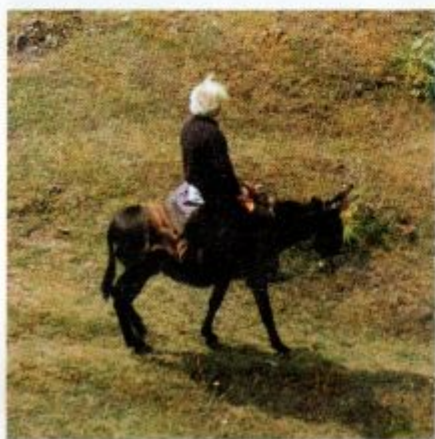
Απαραίτητες προϋποθέσεις για μια σωστή διαχείριση του περιβάλλοντος από παραγωγικές ομάδες είναι το αίσθημα κυριότητας και ελέγχου πάνω στο χώρο.

Σώζεται ακόμα και σήμερα σε μερικά βλαχοχώρια ένα τέλειο σύστημα εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων που δείχνει πόσο βαθιά «οικολογική» συνείδηση διαθέτουν. Όμως η ανάληψη του ελέγχου και της διαχείρισης των κοινοτικών δασών από το κράτος, συνδυασμένη με τη γενική δυσπιστία και εχθρότητα που χαρακτηρίζει τη σχέση των κοινοτήτων με τις κρατικές υπηρεσίες, έχει επιφέρει βαθιές αλλαγές στη στάση των κτηνοτρόφων απέναντι στα δάση.

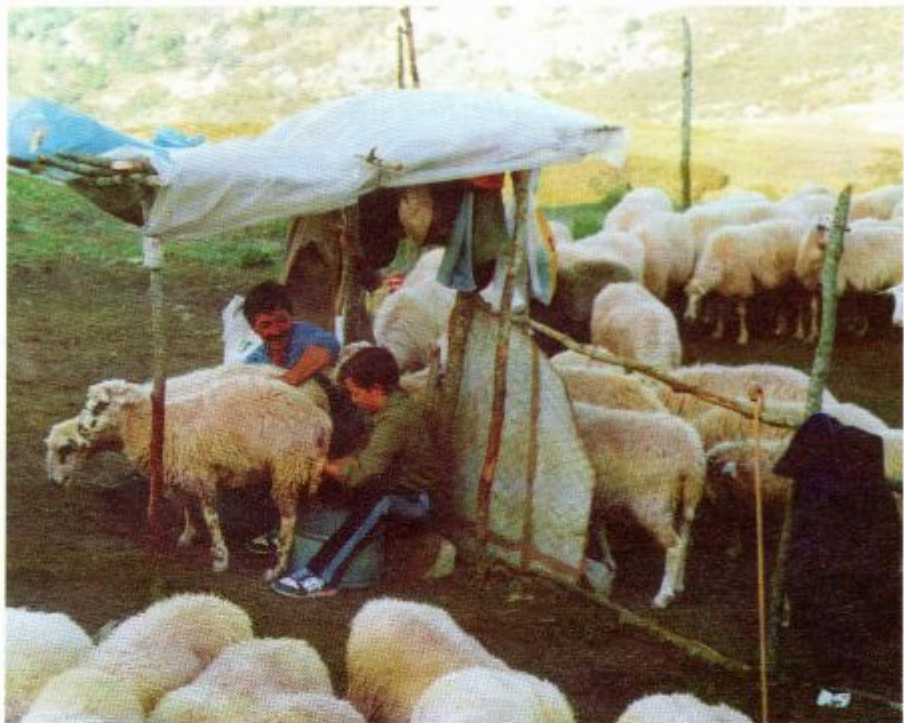
Μιλάμε πολύ τελευταία για αποκέντρωση και λαϊκή συμμετοχή. Είναι δυο έννοιες παραπλανητικές. Αποκέντρωση δεν μπορεί να προέλθει από συγκεντρωτικές εξουσίες. Η αποκέντρωση δεν είναι δυνατό σχεδιαστεί από το κέντρο. Ακόμη, με τον όρο λαϊκή συμμετοχή εννοούμε ότι κάνουμε χάρη στο λαό της περιφέρειας που τον αφήνουμε να πάρει μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για θέματα που τον αφορούν. Τι ειρωνεία! Μια κεντρική εξουσία παρατρύνει τους χωρικούς, τους γεωργούς, τους κτηνοτρόφους να πουν τη γνώμη τους. Τι προϋποθέτει αυτή η κατάντια! Πλήρη υποταγή και αφαίρεση κάθε δικαιώματος.

Μια εθνολογική ματιά

Η συντριπτική πλειονότητα των μετακινούμενων κτηνοτρόφων των ορεινών κοινοτήτων ανήκει στις ομάδες των βλάχων και σαρακατσάνων. Υπάρχει μια σύγχυση όσον αφορά την εθνολογική σχέση των δύο ομάδων. Η λέξη «βλάχος» σήμερα χρησιμοποιείται ευρέως από τους κατοίκους των αστικών κέντρων για να δηλώσει το χωριάτη. Έχει προσλάβει δηλαδή ο όρος μια κοινωνιολογική σημασία ενώ η αρχική του χρήση είναι

Φωτ.: Β. Νικολάου

Φωτ.: Β. Νικολάου

εθνολογική. Βλάχοι δεν είναι οι κτηνοτρόφοι ή οι χωριάτες αλλά μια εθνοτική ομάδα που κυριότερο χαρακτηριστικό της γνώρισμα είναι η λατινογενής γλώσσα της. Οι σαρακατσάνοι δεν έχουν εθνολογική σχέση με τους βλάχους παρά τις διάφορες αυθαίρετες θεωρίες ότι είναι βλάχοι που έχασαν τη γλώσσα τους. Οι σαρακατσάνοι αποτελούν μια ξεχωριστή ομάδα που κινούνται ανέκαθεν στον ελλαδικό χώρο από το βουνό στον κάμπο, ασκώντας το είδος της κτηνοτροφίας που χαρακτηρίζεται από κάθετες μετακινήσεις δυο φορές το χρόνο και ονομάζεται ημινομαστική ή μεταβατική. Αντίθετα με τους βλάχους που από πολύ νωρίς (16ος αι.) ίδρυσαν οικισμούς στα ορεινά και ανέπτυξαν και μια σειρά από άλλες δραστηριότητες εκτός από την κτηνοτροφία (βιοτεχνία, εμπόριο), οι σαρακατσάνοι έμειναν μέχρι πολύ πρόσφατα σκηνίτες χωρίς συμπαγή πληθυσμιακά κέντρα και χωρίς δικά τους χωριά.

Πάντως και οι σαρακατσάνοι και οι βλάχοι που ασχολούνται με την κτηνοτροφία ασκούσαν αυτό το είδος του νομαδισμού που αναφέραμε πιο πάνω. Οι κοινωνίες τους προφανώς εξαιτίας του κοινού τρόπου ζωής παρουσίαζαν παρόμοια χαρακτηριστικά. Η δομή της οικογένειας, τα συστήματα συγγένειας, οι παραγωγικοί σχηματισμοί, οι κώδικες συμπεριφοράς και οι αξίες παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες. Το τσελιγκάτο και η διευρυμένη οικογένεια, η έντονη αίσθηση του

«φιλότιμου» και οι αυστηροί κώδικες τιμής απαντώνται ιστορικά και στις δυο ομάδες.

Οι απαιτήσεις του εκσυγχρονισμού στην παραγωγή και γενικά της προσαρμογής των παραγωγικών αυτών δραστηριοτήτων στις ευρύτερες οικονομικές διαδικασίες που γίνονται σε εθνικό επίπεδο θα οδηγήσουν τις ομάδες αυτές σε ριζικές αλλαγές τόσο στην οργάνωση της παραγωγής όσο και στην κοινωνική τους συγκρότηση.

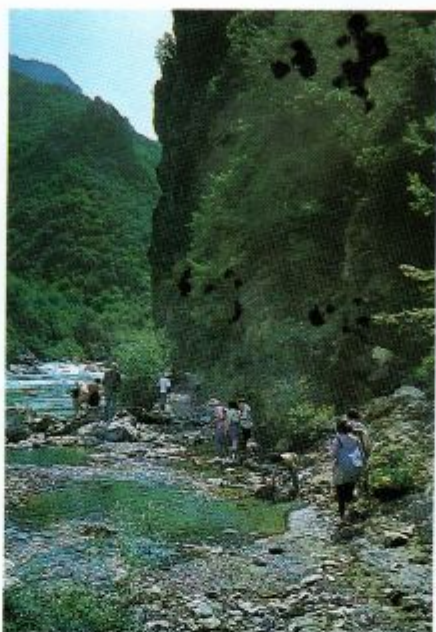
Η γενική εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα οι κοινότητες αυτές είναι πολύ διαφορετική από εκείνη π.χ. του μεσοπολέμου. Η δομή της οικογένειας, οι ευρύτερες κοινωνικές σχέσεις και οι νοοτροπίες έχουν αλλάξει. Η αυτάρχεια και οι μορφές αυτοδιοίκησης και συλλογικής διαχείρισης των κοινοτικών έχουν αντικατασταθεί από μια πλήρη εξάρτηση από την αγορά και έναν απόλυτο έλεγχο και υποταγή στην κεντρική εξουσία. Τα πολιτισμικά τους συστήματα έχουν αποσπασρωθεί και οι αστικές αντιλήψεις και νοοτροπίες εισβάλλουν καθημερινά, εξοντώνοντας αρχές και αξίες δεμένες άρρηκτα με τις δομές και τις λειτουργίες των κοινοτήτων σε άλλες εποχές. Οι μικροπολιτισμοί των βουνών αργοπεθαίνουν. Η ιστοπεδωτική δύναμη της σύγχρονης κοινωνίας εξαλείφει κάθε ιδιαιτερότητα. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι και αδελφότητες καταγίνονται πλέον με αναβιώσεις εθίμων και χρίσιμω κρηνών και εκκλησιών. Η ίδια η παραγωγική δομή έχει παντελώς αποσυνδεθεί από τα πολιτιστικά της επιφανόμενα.

Η εκδρομή μας στην Πίνδο

7-10 Ιουνίου – τέσσερις αλησμόνητες μέρες

Όταν αποχαιρετιόμασταν το βράδυ της επιστροφής, συμφωνούσαμε όλοι σε ένα. Πως ήταν η πιο πετυχημένη ως σήμερα μεγάλη μας εκδρομή. Να ήταν η καλή οργάνωση; Να ήταν οι εξαιρετικές ξεναγήσεις από τους ειδικούς; Το δέσιμο της παρέας στο πούλμαν; Θαρρώ όλα αυτά μαζί και κυρίως το πανέμορφο τοπίο, που μας συνόδευε φιλικά σ' όλη τη διαδρομή και τις περιηγήσεις μας. Αυτό έπαιξε το μεγαλύτερο ρόλο.

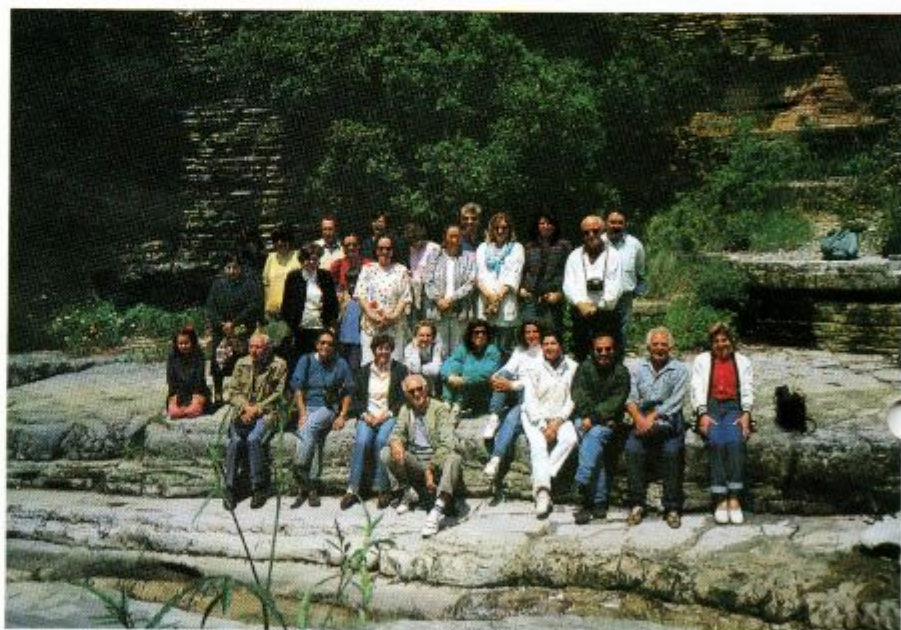
Ο Βοϊδομάτης, γαλάζιος αλλά και βίαιος, μας ξετρέλανε. Το χάος της χαράδρας του Βίκου μας μάγεψε. Η βουνοκορφή της Γκαμήλας μας γέμισε δέος, η αντίσταση της φύσης που επέμενε σε μια υπέροχη αγριότητα μας εντυπωσίασε. Κι ύστερα ήτανε και το τραγούδι της πέτρας και του σχιστόλιθου πάνω στις στέγες, η ορεινή γοητεία που αγκάλιαζε τα μικρά χωριά, οι «λότζες» με τα πλατάνια, δίπλα στις παράχαιες εκκλησιές με τις δικές τους ιστορίες. Ήτανε το Μεγάλο και το Μικρό Πάπιγκο με τα πλακόστρωτα σοκάκια τους, την κλασική ζαγορίτικη αρχιτεκτονική τους, οι λιγιστοί γέροντες που συναντούσαμε ζυμωμένοι με τις βροχές και τους αέρηδες, η πλούσια χλωρίδα, οι βρύσες, τα γεφύρια, η αίσθηση πως το απaráμιλλο άγριο αυτό μεγαλείο ήτανε μια εντελώς ξεχωριστή κληρονομιά του τόπου μας, δώρο στις ευαίσθητες χορδές μας.

Φωτ.: Α. Χατζηγεωργιάδης

Οι «Φίλοι» ευχαριστούν γι' άλλη μια φορά τους ειδικούς επιστήμονες Παύλο Σμύρη (δασολόγο), Χάρη Ζάγκρα (δασολόγο), Βασίλη Νιτσιάκο (κοινωνικό λαογράφο) και Μιχάλη Αράπογλου (αρχιτέκτονα - ανθρωπογεωγράφο) που με τις καίριες εισηγήσεις τους συνέβαλαν στη μεγαλύτερη κατανόηση της εκπληκτικής αυτής περιοχής της πατρίδας μας.

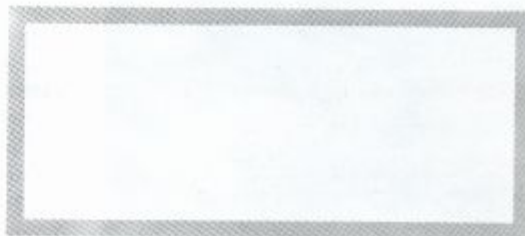
A. B.

Εκδότης/Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»
Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Πρόεδρος

Στοιχειοθετήθηκε και τυπώθηκε στο λιθογραφείο
«Ι. ΜΑΚΡΗΣ Α.Ε.» - Κηφισίας 40 - Μαρούσι
Διανέμεται δωρεάν στα μέλη των «Φίλων»

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

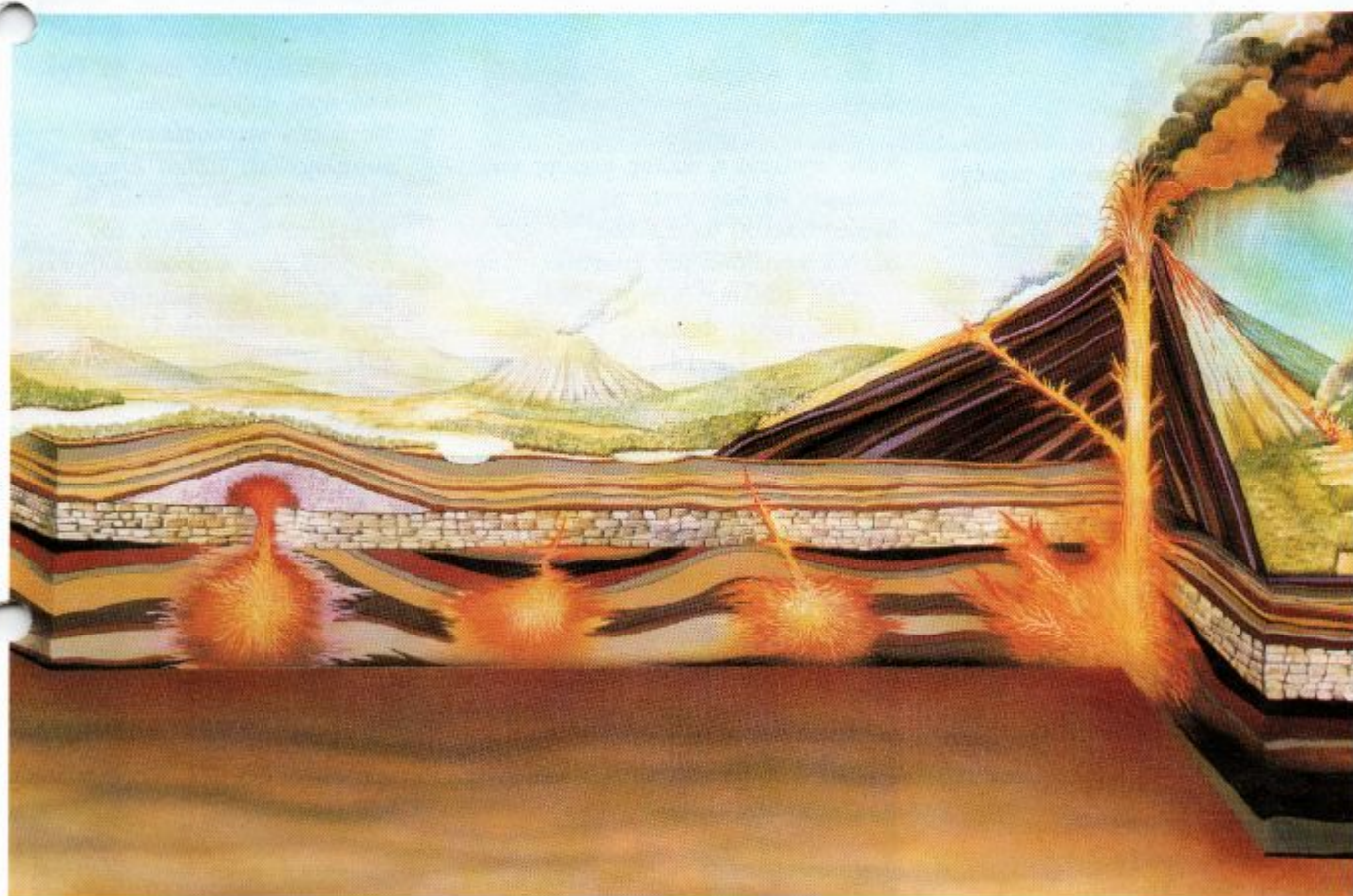
η παρέα του μουσείου

Τεύχος 25, Ιούλιος-Αύγουστος-Σεπτέμβριος '91

Τριμηνιαία έκδοση του Παιδικού Τμήματος των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή

ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Εκπαιδευτική Μουσειοσκευή)

Σχολ. Α. Μινάρου

Η Μουσειοσκευή είναι μια μικρή βαλίτσα ή μια μεγάλη σάκα που περιέχει εκπαιδευτικό υλικό για κάποιο συγκεκριμένο θέμα, σχετικό με το Μουσείο από το οποίο προέρχεται.

Έτσι, «όταν το σχολείο δεν μπορεί να πάει στο Μουσείο, τότε το Μουσείο πάει στο σχολείο».

Οι Μουσειοσκευές είναι κατασκευασμένες έτσι ώστε να μεταφέρονται και να ταξιδεύουν

εύκολα και να χρησιμοποιούνται πολλές φορές χωρίς φθορά. Ακόμη το εκπαιδευτικό υλικό τους είναι παρουσιασμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να χρησιμοποιείται από τους εκπαιδευτικούς χωρίς δυσκολία,

έστω κι αν δεν είναι ειδικοί στο θέμα.

Από το φθινόπωρο του '90 οι «Φίλοι» αποφάσισαν να κατασκευάσουν μια Μουσειοσκευή, και εφόσον υπάρξει ζήτηση και οικονομική δυνατότητα να προχωρήσουν και σε περισσότερες.

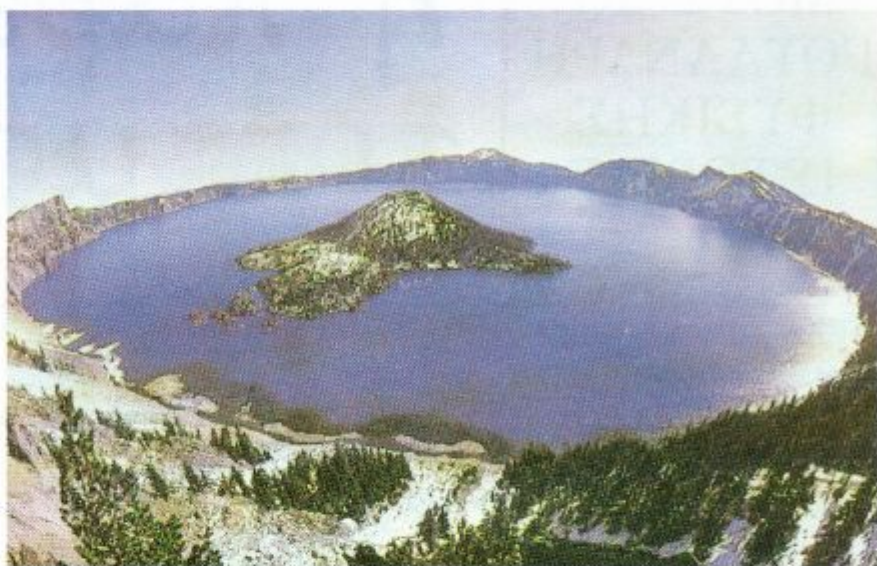
Η επιλογή του θέματος «**Τα Ηφαίστεια της Ελλάδας**» έγινε για τρεις κυρίως λόγους:

- α) επειδή έχουμε παρατηρήσει ότι το γεωλογικό τμήμα ασκεί στα παιδιά μια ιδιαίτερη γοητεία,
- β) επειδή τα ηφαίστεια είναι τα πιο θεαματικά από τα γεωλογικά φαινόμενα, και
- γ) επειδή η πατρίδα μας βρίσκεται σε ζώνη έντονης ηφαιστειότητας.

Η μουσειοσκευή «**Τα Ηφαίστεια της Ελλάδας**» θα απευθύνεται σε μαθητές 10-15 ετών (Ε' δημοτικού έως Ι' γυμνασίου) και θα περιέχει επτά αντικείμενα:

1. Κείμενο που επενδύει σειρά διαφανειών με θέμα: «*Τα Ηφαίστεια στον κόσμο και στην Ελλάδα*».
2. Πενήντα περίπου διαφάνειες (slides).
3. Video-ταινία διάρκειας 30 λεπτών με τίτλο: «*Γ' εννημένο από τη φωτιά*».
4. Ζωγραφική αναπαράσταση της τομής ενός ηφαιστείου.
5. Έκθεση - παιχνίδι ηφαιστειακών πετρωμάτων.
6. Πείραμα με τίτλο: «*Το χημικό ηφαίστειο*», μια μικρογραφία ηφαιστειακής έκρηξης.
7. Ερωτηματολόγιο.

Για την κατασκευή της Μουσειοσκευής συνεργάστηκαν: Μαρίνα Μακρίδου (φυσιογνώστρια), Γεωργία Φέρμελη (γεωλόγος), Άννα Μαργαριτούλη (συντονίστρια εκπαιδευτικών προγραμμάτων Μ.Γ.Φ.Ι.), Άννα Μενδρινού (ζωγράφος). Την επιστημονική ευθύνη είχε ο Σταύρος Ρίζος (γεωλόγος).

Φωτ.: "Los Volcanes" - colección interactiva

Πώς θα κινείται η Μουσειοσκευή

Κάθε σχολείο ή άλλος φορέας που επιθυμεί να δανειστεί τη Μουσειοσκευή θα πρέπει:

- α. Να απευθύνει μια επιστολή προς τους «Φίλους του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας», Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά.
- β. Να εξουσιοδοτήσει άτομο της εμπιστοσύνης του για να την παραλάβει και να την επιστρέψει

στις ημερομηνίες που θα έχουν από πριν συμφωνηθεί.

- γ. Μετά την παρουσίαση να συμπληρώσει ειδικό έντυπο πληροφοριών στο οποίο θα αναφέρει: τον αριθμό των παιδιών που παρακολούθησαν, τον αριθμό παρουσιάσεων, αν έγινε το ερωτηματολόγιο κ.ά. Η συλλογή αυτών των εντύπων θα συντελέσει στην τήρηση αρχείου που θα αφορά στην κίνηση της Μουσειοσκευής.

Φωτ.: "Los Volcanes" - colección interactiva

απ' την καλή κι απ' την ανάποδη

8.500 φουσίγγια στην Πάρνηθα

Τα φουσίγγια αυτά μαζεύτηκαν σε μια μέρα στον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας, όπου το κυνήγι απαγορεύεται ρητά. Ακόμα και οι πινακίδες με την ένδειξη «Απαγορεύεται το κυνήγι» ήταν κι αυτές... πυροβολημένες.

Ανατριχιαστικό περιστατικό

Σ' ένα νησί μας, κοντά σ' έναν αναπαλαιωμένο Μύλο βρέθηκαν γύρω στα σαράντα γατιά αποκεφαλισμένα, σουβλισμένα με κομμένες ουρές. Δράστες; Μερικά παιδιά. Το σχόλιο της τοπικής εφημερίδας: «Ας μάθουμε στα παιδιά τι είναι ηρωικό και τι όχι. Τι και ποιον πρέπει να θαυμάζουν και από τι να απέχουν».

Άγιος Φραγκίσκος της Καισαριανής

75 χρονών ο κύριος που ξεκινά κάθε πρωί από το Παγκράτι, φορτωμένος σακούλες με φωμιά και άλλα αποφάγια για να ταΐσει τα αδέσποτα ζώα της Καισαριανής. «Δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει να σπαταλάω το χρόνο μου στο καφενείο — λέει — αφού μπορώ να προσφέρω την αγάπη μου στα ζώα και στα πουλιά».

Φωτ.: Δ. Μαρμαρινός

Αγαπημένη μου Καρέττα

Πολύ πρόσφατα φιγουράρισε σε φωτογραφία μιας εφημερίδας, μια χελώνα καρέττα κακοποιημένη, καρφωμένη στο τσιγγέλι μιας ταβέρνας. Προς τιμή της η ταβέρνα λεγόταν «Χελώνα». Ειδική ταμπέλα σάρκαζε: «Μεζεδάκι καλό, ούζο ασυναγώνιστο!»

Φωτ.: Δ. Μαρμαρινός

Χωρίς μέλλον τα δάση μας

Αυτή ήταν μια δυσάρεστη πρόβλεψη που έκαναν Έλληνες και ξένοι επιστήμονες σ' ένα συνέδριο για το μέλλον των δασών στη χώρα μας. Υπήρχαν βέβαια και οι αισιόδοξοι που επέμεναν ότι οι νέοι αγαπούν τα δάση και τα φροντίζουν, αφού οι μεγάλοι δεν φαίνεται να δείχνουν και μεγάλο ενδιαφέρον. Πρώτοι στη γραμμή για την προστασία των δασών οι πρόσκοποι που οργάνωσαν σεμινάρια δασοπροστασίας, σε συνεργασία με το Δασαρχείο Πεντέλης και την Πυροσβεστική Υπηρεσία. Κι όχι μόνο αυτοί.

Επιχείρηση διάσωσης

Στο Παρίσι. Απέναντι ακριβώς από το Μπωμπούρ, μια γάτα εγκλωβίστηκε στο περβάζι ενός παραθύρου στον έκτο όροφο μιας πολυκατοικίας. Δεν μπορούσε μήτε να πηδήξει, μήτε να κινηθεί. Πώς βρέθηκε εκεί η αθεόφοβη; Μυστήριο. Νιαούριζε... σπαρακτικά. Κινητοποιήθηκε κόσμος, στρατός, βγήκαμε όλοι από το κτίριο, αφήσαμε τα... πολιτιστικά και ασχοληθήκαμε με τη διάσωση της γατούλας.

Σάββατο απόγευμα 28 Σεπτεμβρίου του σωτηριού έτους 1991

Καίγεται το δάσος! Η κραυγή. Απέναντι από το σπίτι μας καιγόταν, πράγματι, το δάσος Συγγρού. Μια φωτιά κόκκινη, ψηλή, άγρια, με πυκνές τούφες καπνού να μας πνίγουν, γέμισε τον ουρανό. Πανικός. Βοηθήστε. Πώς; Όπως μπορείτε. Με μάνικες, με... κουβάδες. Κι εσείς παλικάρια, τρέξτε αλαφιασμένα από δω κι από κει με κλαριά. Κάντε ό,τι μπορείτε. Από τη μια να σβήνουμε κι από την άλλη να φουντώνει. Κάποια στιγμή φάνηκαν οι πυροσβεστικές αντλίες, άρχισαν να χαμηλοπετούν τ' αεροπλάνα. Η φωτιά σβήστηκε. Δάσος είναι. Δεν έχει προβλεφθεί να υπάρχουν κρουνοί σ' όλα τα σημεία; Να οι κρουνοί, μου είπαν. Νερό δεν υπάρχει. Θεέ και Κύριε, τι αστεία είναι αυτά, όταν η φωτιά δεν αστειεύεται;

A. B.

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΑΡΕΛΛΑ
ANNA KPEMEZH-MAPΓAPITOTAN
Την επιστημονική θεώρηση των κειμένων
επιμελήθηκε ο
ΣΤΑΥΡΟΣ ΡΙΖΟΣ

Τα φοινικόπτερα ζητούν νονούς

Φωτ.: Α. Β. Johnson

Άνθρωποι και πουλιά έχουν τα αγαπημένα τους στέκια, όπου καταφεύγουν. Τα *Phoenicopterus ruber roseus* — τα πανέμορφα αυτά ροζ πουλιά, τα γνωστά μας φλαμίγκος — είναι πιστά στην Camargue της Γαλλίας και στην Ανδαλουσία. Εκεί φωλιάζουν, εκεί τους αρέσει να μένουν. Στο βιολογικό σταθμό της Αρλ, εδώ και αρκετά χρόνια, γίνονται συστηματικές μελέτες για την αναπαραγωγή και τη δυναμική του είδους τους. Οι νεοσσοί μαρκάρονται κάθε χρόνο τον Αύγουστο, λίγο πριν ετοιμαστούν να πετάξουν και να διασκορπιστούν σ' όλη την περιοχή της Μεσογείου. Η δακτυλίωσή τους γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο αλλά και με

την μοντέρνα μέθοδο.

Ορισμένοι παρατηρητές έχουν τηλεσκόπια μεγάλης εμβέλειας και μπόρεσαν με τις παρατηρήσεις τους να πλουτίσουν και να πολλαπλασιάσουν το πληροφωριακό υλικό γι' αυτά τα πουλιά. Δυστυχώς, όμως, σ' ένα μεγάλο ποσοστό οι ορνιθολόγοι δεν διαθέτουν τηλεσκόπιο, με αποτέλεσμα να χάνονται πολλές χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις μετακινήσεις τους.

Γι' αυτό ζητούνται ανάδοχοι. Οι ανάδοχοι καταθέτουν χρηματικά ποσά και με τα χρήματα αυτά αγοράζονται τηλεσκόπια τα οποία χορηγούνται σε άξιους κάθε εμπιστοσύνης ορνιθολόγους. Για αντάλλαγμα ο

ανάδοχος παίρνει δυο φορές το χρόνο πληροφορίες για τις προόδους του «βαφτιστικού» του. Πού γυρίζει και τι κάνει.

Η κ. Νίκη Γουλανδρή είναι πνευματική μητέρα δύο τέτοιων μικρών φλαμίγκος, που όπως γράφουν οι σχετικές παρατηρήσεις πέρασαν κι από την Ελλάδα, ίσως για να τη γνωρίσουν. Πρόκειται για το ροζ φλαμίγκο ALNF και το ASLX. Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι τα φοινικόπτερα αυτά είναι πολύ περήφανα για τη νονά τους.

A. B.

Εκδότης/Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»
Λεβένου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Πρόεδρος

Στοιχειοθετήθηκε και τυπώθηκε στο λιθογραφείο
«Ι. ΜΑΚΡΗΣ Α.Ε.» - Κηφισίας 40 - Μαρούσι
Διανέμεται δωρεάν στα μέλη των «Φίλων»

